

Център за семиотични и културни изследвания



# eБИБЛИОТЕКА

СЪНЯТ НА АДСОН  
ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО  
“ИМЕТО НА РОЗАТА”

e-издание на Център за семиотични и културни изследвания

2012

[www.cssc-bg.com](http://www.cssc-bg.com)



## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

2

### Бележка на преводача:

Споменаваните оттук нататък лица в този сън видение са библейски персонажи, изтъкнати с техни характерни качества и действия, засвидетелствани от книгите на Библията — Стария и Новия завет. Подредени са тук в няколко цикъла, обединени по различни признаци като дрехи, храна, питие, местоположение и т.н.

*Начинът, по който авторът ги представя — само с по един намек или единичен щрих, трудно доловими за неспециалиста, — издава както голямата му ерудираност, така и **схващанията му на семиотик**.*

Едни от бележите са по-лесно различими. За апостол Яков например се казва, че седи върху една мрежа, защото се знае, че преди да стане апостол на Иисус Христос, Яков е бил л рибар. Апостол Матей седи на столче, тъй ката по-рано е бил митар (данъчен чиновник) и когато Христос го видял за първи път, той „седял на митницата си“. На Йоан Кръстител се пада да яде скакалец, защото при отшелничеството си в пустинята той се хранел само с „акриди (вид скакалци) и див мед“.



## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

3

Името на Ной е свързано наред с известния ковчег и с по-малко познатите признаци грозде и вино, защото в Библията се казва, че след потопа той ял от гроздовия плод, опил се и заспал гол; видял го синът му Хам и му се присмял, затова Ной го прокълнал. Авесалом окачва телето за косите, понеже е казано, че имал хубави и много дълги коси; когато веднъж бягал от преследващите го хора на баща му цар Давид, косите му се заплели в клоните на едно дърво, конят под него избягал, а той увиснал на косите си и бил застигнат и убит.

За други признаци пък читателят трябва да се догажда. Например Лот бил грабнал дреха с цвят на сярата; такова пряко указание няма в Библията, но е писано, че при унищожаването на Содом и Гомор Господ излял над тези градове „сяра и огън“ (в българския превод — „огън и жупел“); жената на Лот не е пряко умъртвена от този огнено-серен дъжд, но загинала при бягството от унищожавания Содом, превръщайки се в солена стълба, понеже не спазила заръката да бяга, без да се обръща. Самсон захваща лъва, защото в библейския разказ четем, че веднъж, когато Самсон останал без храна, утолил глада си с мед от питите на пчелен рояк, подслонил се в изсъхналия гръден кош на убит от него преди време лъв.



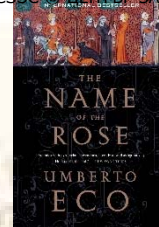
## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

4

*Ден шести. Трети час. Когато на Адсон, докато слуша „Dies irae“, му се присънва сън, или ако щете – му се привижда видение*

\*

После хорът запя „Dies irae...“, пеенето ми подейства като наркотик. Заспах дълбоко. А може би не заспах, а по-скоро изпаднах в някакъв тревожен унес, както се бях свил също като рожба, намираща се все още в утробата на майката. Над душата ми легна мъгла, имах чувството, че се намирам в място не от този свят, и ми се яви видение или сън — как да го нарека, не знам. Слизях по тясна стълба в някакво ниско подземие, сякаш влизах в криптата със съкровищата, но ето че, продължавайки да слизам, се оказах в една по-просторна крипта, която пък се оказа кухнята на Зданието. Да, това бяха наистина кухните, но тук имаше не само пещи и тенджери, но и духала и чукове, сякаш си бяха дали среща и ковачите на Никола. От печките и котлите излизаха червени отблясъци, от връщите тенджери се вдигаше пара, а по повърхността на съдържащите се в тях течности излизаха големи бълбукащи мехури, шито се пръскаха с глух, непрестанен пукот. Готвачите размахваха шишове, докато послушниците, събрали се до един, подскачаха, за да докопат пилетата и другия крилат дивеч, набучен на нажежените прътове. Край тях ковачите удряха с чуковете си така, че тътенът оглушаваше всички, а от наковалните се надигаха облаци от искри, сливайки се с искрите, бълвани от двете пещи.



## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

5

Не можех да разбера дали съм попаднал *в ада, или в рая*, така както би могъл да си го представи Салваторе, плувнал в какви ли не сосове, изпълнен с тръпнеци наденици. Но не ми остана време да се запитам къде съм попаднал, защото влезе цял рояк джуджета с големи, тенджерообразни глави, те ме повлякоха със себе си и ме избутаха до прага на трапезарията, като ме принудиха да вляза. Помещението бе празнично украсено. По стените висяха големи гоблени и знамена, но ***изписаните по тях образи не бяха от тия, дето обикновено будят състрадание у вярващите или пък прославят подвизите на кралете. Приличаха по-скоро на маргиналните на Аделмо*** — възпроизвеждаха тия изписани от него образи, които всяваха най-малко ужас и изглеждаха най-смешни; зайци, танцуващи край дървото на лакомствата, реки, пъкащи от риби, които скачаха доброволно в тигана, държан от маймуни, готвачи, облечени като епископи, чудовища с дебели кореми, танцуващи около димящи гърнета. Насред масата седеше абатът в празнични одежди, с бродирано пурпурно расо, сграбчил вилицата си като да беше скиптър. До него Хорхе пиеше вино от голям бокал, а ключарят, облечен като Бернар Ги, четеше благоговейно от някаква скорпионообразна книга житията на светците и откъси от евангелията, но това бяха ***разкази за Иисус, който се шегуваше с апостола***, припомняйки му, че е камък и че той щял да основе своята църква върху този посрамен камък, дето се търкаляше из равнината, или на свети Йероним, който тълкуваше Библията и твърдеше, че Бог искал да разголи задника на Ерусалим. А след всяко изречение на ключаря Хорхе се засмиваше, удряше с юмрук по масата и викаше: „Ти ще бъдеш следващият абат, кълна се в корема Божи!“ Точно така викаше. Прости ме, Господи.







## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

8

И така, след като двете групи се разпръснаха, по знак на абата Соломон започна да подрежда масите, Яков и Андрей донесоха бала сено, Адам се разположи в средата, Ева се излегна на едно листо, Каин влезе, влачейки рало, Авел дойде с ведро да издои Брунело, Ной влезе тържествено, гребейки, с ковчега, Авраам приседна под едно дърво, Исаак легна на златния олтар на църквата, Мойсей се сви на един камък, Даниил се появи на една катафалка, хванат под ръка от Малахий, Товия се излегна на един одър, Йосиф се просна върху един модий, Вениамин се изтегна върху един чувал, а Давид — но тук видението започна да става твърде неясно — седна на една могилка, Йоан — на земята, Фараон — на пясъка (разбира се, рекох си аз, но защо?), Лазар — на една маса, Иисус — на ръба на кладенеца, Закхей — на клоните на едно дърво, Матей — на едно столче, Раав — върху кълчищата, Рут — на сламата, Текла — на перваза на прозореца (а откъм външната страна се появи бледото лице на Аделмо, който я предупреждаваше, че можеше и да падне долу, в пропастта), Сузана — в градината, Юда — сред гробовете, Петър — на катедрата, Яков — на една мрежа, Илия — на едно седло, Рахил — на някакъв вързоп. А апостол Павел остави мечата си и слушаше мърморещия Исав, докато Йов мучеше над торището, а на помощ му се притичваха Ревека, носеща дреха, Юдит със завивка, Агар с погребално покривало, а няколко послушници доवлякоха голяма димяща делва, от която изскочи Венанций от Салвемек — беше целият червен и започна да раздава свински кървавици.



## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“



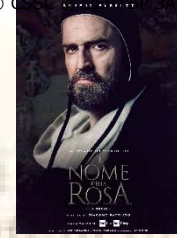
В трапезарията ставаше все по-многолюдно и всички ядяха лакомо. Йона слагаше на масата тикви, Исаяя — варива, Йезекиил — къпини, Закхей — цветовете от смоква, Адам — лимони, Даниил — лупина, Фараон — чушки, Каин — магарешки бодли, Ева — смокини, Рахил — ябълки, Анания — сливи, големи колкото диаманти, Лия — глави лук, Аарон — маслини, Йосиф — едно яйце, Ной — грозде, Симеон — костилки от праскови, докато **Иисус пееше „Dies irae“ и смеейки се, ръсеше всички ястия с оцет, като го изстискваше от малка гъба, която бе измъкнал от копието на един от стрелците на френския крал.** „Чада мои, паство мое — обади се в този миг абатът, който бе вече доста пийнал, — не можете да вечеряте така, облечени като дрипльовци, елате, елате.“ И натискаше първия и седмия от четирите, които излизаха, уродливи като призраци, от гледалото, огледалото се разчупи и от него във всички стаи на лабиринта по пода започнаха да се търкалят разноцветни, инкрустирани с камъни дрехи, до една мръсни и дрипави. Закхей грабна някаква бяла дреха, Авраам — една сивкава, Лот — една с цвят на сярата, Йона — небесносиня, Текла — червеникава, Даниил — жълтеникава, Йоан — една, приличаща на кристал, Адам — една като торба, Юда — една от сребърници, Раав — една яркочервена, Ева — дреха с цвета на дървото на доброто и злото; един вземаше някоя оцветена, друг — с цвят на магарешки трън, трети — морскосиня, други — кой тъмнозелена, кой тъмна или ръждивочервена, черна, огненочервена или с цвят на сярата, а **Иисус се перчеше с някаква гълъбова дреха, смееше се и обвиняваше Юда, че никога не бил умеел да се отпусне и да се шегува от сърце.**

## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“



Но ето, че Хорхе си свали очилата и запали някакъв пламтящ трънак, където дървата бяха донесени от Сара, а те бяха събрани от Йефтай, разтоварени от Исаак, нарязани от Йосиф, и докато Яков копаяше кладенеца, а Даниил седна край езерото, слугите донесоха вода, Ной — вино, Агар — мех, Авраам докара теле, което Раав привърза за един кол, Исус подаде въже и Илия му върза краката; после Авесалом го окачи за косата, Петър подаде меч, Каин го уби, Ирод изля кръвта му, Сим хвърли вътрешностите му и изпражненията, Яков наля зехтин, Молесадон го поръси със сол, Антиох го сложи на огъня, Ревека го сготви, Ева го опита първа и си изпати, но Адам викаше да не се тревожат и току потупваше по рамото Северин, който ги съветваше да добавят разни ухаещи треви. След това Исус разчупи хляба, разпредели рибите, Яков се развика, загдето Исав му бил изял лещата, Исаак ядеше лакомо цяло козле, печено на фурна, Йона — един варен кит, а *Исус остана да пости в продължение на четирийсет дни и нощи.*





## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

11

Всички влизаха и излизаха, носейки какъв ли не вкусен дивеч, от който Вениамин си запазваше най-много, а Мария — най-вкусните късчета, докато Марта се оплакваше, че все на нея се падало да мие всички съдове. После разделиха телето, което в това време бе станало огромно, и на Йоан се падна главата, на Авесалом — мозъкът, на Аарон — езикът, на Самсон — челюстта, на Петър — ухото, на Олоферн — главата, на Лия — задникът, на Саул — вратът, на Йона — стомахът, на Товия — жлъчката, на Ева — реброто, на Мария — гърдите, на Елисавета — вулвата, на Мойсей — опашката, на Лот — краката, а на Йезекиил — костите. В това време Исус изяде едно магаре, свети Франциск — цял вълк, Авел — една овца, Ева — цяла мурена, Кръстителя — един скакалец, Фараон — цял полип (разбира се, рекох си аз, но защо ли?), Давид ядеше кантарида и се нахвърли върху черната, но прекрасна девойка, докато Самсон ухапа един лъв за задника, а Текла бягаше, крещейки, преследвана от някакъв черен космат паяк. Явно всички си бяха пийнали порядъчно, едни се хлъзгаха по виното, друга падаха в казаните и краката им оставаха да стърчат кръстосани като колове, всички пръсти на Исус бяха черни и той подаваше страници от книги и казваше: вземете и яжте, това са енигмите на Симфозий, между които е и гатанката за рибата, която е чадо Божие и ваш спасител. И всички пиеха, Исус пиеше вино от сушено грозде, Йона — марсико, Фараон — соренто (но защо?), Мойсей — галитанско, Исаак — критско, Аарон — адрианско, Закхей — арбустинско, Текла — арсинско, Йоан — от Албанските хълмове, Авел — вино от Кампания, Мария — сигнинско, Рахил — флорентинско.









15

## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

Кръститея я отреза главата, Авел я закла, Адам я прогони, Навуходоносор написа с огнена ръка разни зодиакални знаци по гърдите ѝ, Илия я отвлече с огнена колесница, Ной я потопи във водата, Лот я превърна в статуя от сол, Сузана я обвини в сладострастие, Йосиф ѝ измени с друга, Анания я натика в една пещ, Самсон я окова във вериги, Павел я наби с бич, Петър я разпъна на кръст с главата надолу, Стефан я би с камъни, Лаврентий я изгори на скара, Вартоломей я одра, Юда я предаде, ключарят я изгори, а Петър отричаше всичко. После всички се нахвърлиха върху трупа, като го омърсяваха с изпражнения, пърдяха по лицето, пикаеха на главата, повръщаха на гърдите ѝ, заскубаха косите ѝ и я биеха по задника с горящи факли. Тялото на девойката, толкова прекрасно и нежно доскоро, сега се обезплътяваше и се разчупваше на късчета, които се пръскаха из стъклените и златни мощехранителници в криптата. Или по-точно не трупът на девойката постепенно изпълваше криптата, а отделни късчета от криптата едно подир друго се събираха и оформяха тялото на девойката — то бе вече като от минерални вещества — и после отново се разчупваха и пръскаха, светещ пращец от късчета, обединени от лудешко безумие. Сякаш някакво огромно тяло в течение на хилядолетия се беше разпадало на съставните си части и тези късчета се канеха да изпълнят цялата крипта, излъчваща по-силно сияние, но не по-различна от костницата на починалите монаси, и сякаш веществената форма на самото човешко тяло, шедьовър на сътворението, се беше разпаднала на случайни, безброй отделни форми, превръщайки се в образ на собствената си противоположност, не вече идеална, а земна форма, от прах и вонящи късчета, годни да обозначават единствено смърт и разруха...

## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“



Престанах да виждам участниците в пиршеството и даровете, които бяха донесли, сякаш всички поканени на тази среща сега се бяха озовали в криптата, сякаш всеки се беше мумифицирал като свой собствен отпадък, всеки се беше превърнал в своя собствена синекдоха, Рахил — в кост, Даниил — в зъб, Самсон — в челюст, Исус — в къс от пурпурна дреха. Сякаш в края на пиршеството, след като празненството завърши с клането на девойката, това клане се бе превърнало във всемирно клане, а аз виждах крайния му резултат, телата (какво приказвам? — цялото земно и прилунно тяло на тия гладни и жадни сътрапезници), превърнали се в едно-единствено тяло — мъртво, разкъсано и изтезавано като тялото на Долчино след мъченията, превърнало се в нечестиво и бляскаво съкровище, опънало се надлъж и нашир като кожата на одрано и окачено да виси животно, но което все още е запазило заедно с кожата — но вкаменени — вътрешностите си и всички органи, и очертанията на своята физиономия. Кожата с всяка своя гънка, със своите бръчки и следи от зараснали рани, с меките си гладки повърхности, с настръхналите гъсти косми по гърдите и около срамните части, превърнали се в пищна дамаска, и гърдите, ноктите, роговите образувания по петите, очертанията на веждите, воднистото вещество на очите, бърните, тънкият гръбначен стълб, костите на скелета — всичко това, превърнато в песъчливо брашно, без нито едно от тях да е изгубило своите очертания и местоположението си в общата подредба; краката, кухи и омекнали като чорап, а месата им, излезли встрани като късо свещеническо наметало с яркочервените плетеници на вените, с валмото вътрешности, изглеждащо като гравирано, големият слизест рубин на сърцето, равните бисерни редици от зъби, нанизани като огърлица, с език, приличащ на розовосинкав пендар, с пръстите, подредени като вощеници, а пъпът като печат, притегнал нишките на просналия се като килим корем...



## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“



И това макротяло, пръснато по мощехранителниците и кутиите и въпреки това свързано в огромната си, противна на всякакъв здрав разум цялост, сега ми се хилеше отвсякъде, от всички кътчета на криптата, шепнеше ми и ме призоваваше към смърт; беше същото тяло, което по време на вечерята ядеше и се гърчеше, и подскачаше безсрамно, а тук се явяваше пред мен като заковано в недосегаемостта на сляпата си и мрачна разруха. Убертино ме сграбчи за ръката така, че усетих ноктите му, и ми зашепна: „Виждаш ли, това е едно и също нещо; онова, което отначало тържествуваше в своето безумие и се наслаждаваше на собствената си игра, сега е тук, наказано и възнаградено, предадено на вечния лед, за да бъде запазено и пречистено от него, избавено от покварата посредством тържеството на самата поквара, защото нищо занапред не ще може да превърне в прах онова, което вече е прах и минерално вещество, mors est quies viatoris, finis est omnis laboris...“





18

## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

Но ето че изведнъж в криптата се втурна Салваторе, лъскав като дявол, и закрещя: „Глупако! Не виждаш ли, че това е големият звяр бехемот от книгата на Йов? От какво се боиш, господарю мой? Ето ти питка от сирене!“ И в криптата заиграха червеникави отблясъци и се оказах отново в кухнята, но не бе кухня, а по-скоро някакъв огромен слизест и хлъзгав корем, а посред него стоеше черен звяр, приличащ на гарван с хиляда ръце, прикован с вериги към една голяма скара, и протягаше краиците си да сграбчи всички, дето го заобикаляха, и тъй както селянинът, когато е жаден, изстискава грозд, така звярът изстискваше всекиго, когото успяваше да сграбчи, и просто го строшаваше с ръце, на един — краката, на друг — главата, и ги гълташе лакомо, изригвайки огън, по-зловонен от сярата. Но — о, възшебно тайнство — тази гледка вече не ми вдъхваше страх и се улавях, че гледам благосклонно на тази „хрисима твар“ (така си помислих), защото се оказа, че това бе не друг, а Салваторе, защото сега знаех всичко за тленното човешко тяло, за неговите страдания и неговата поквара и не се боях вече от нищо. И наистина, на светлината на тези огнени отблясъци, които сега ми се сториха ласкави и примамливи, видях отново всички присъстващи на вечерята, вече възвърнали си своя облик; те пееха и твърдяха, че всичко започвало отново, *а сред тях, цяла-целеничка и прекрасна — **девојката**, която ме уверяваше: „Няма нищо, няма нищо, ще видиш, че ще стана по-хубава отпреди, почакай само да отида за малко да изгоря на кладата, после пак ще се видим ей тук!“*



## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

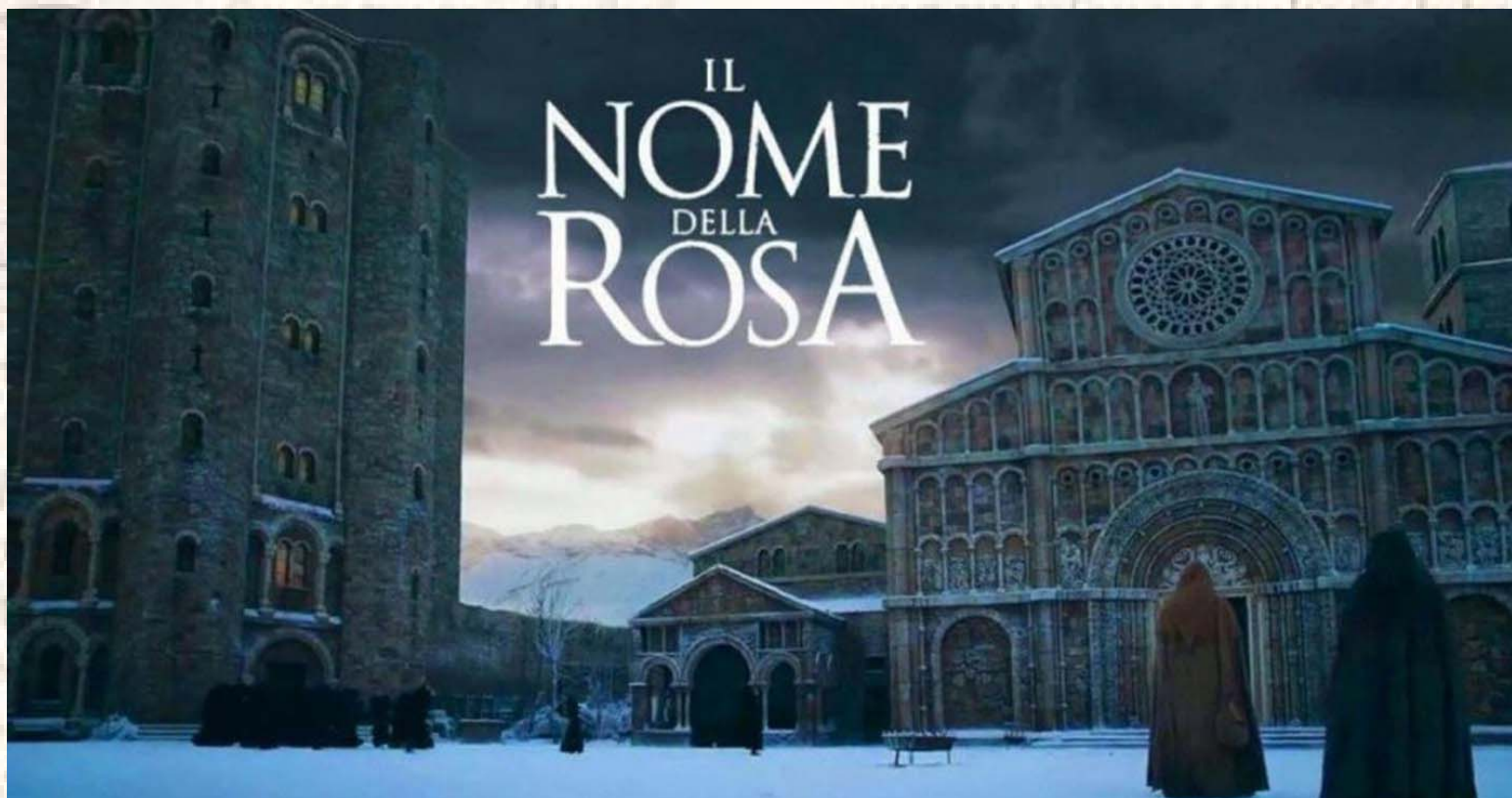
19

И ми сочеше, нека ме прости Господ, вулвата си, в която се вмъкнах и се озовах в някаква прекрасна пещера, приличаща на прекрасната долина от златната ера, осеяна с води, плодове и дървета, на които растяха питки от сирене. Всички благодаряха на абата за прекрасното тържество и даваха израз на обичта си и на доброто си настроение, като го блъскаха, ритяха, като му късаха расото, после го бутяха на земята и биеха члена му с пръчки, а той се смееше и ги молеше да престанат да го гъделичкат. Възседнали коне, от чиито ноздри излизаха облаци сярка, влязоха просещите монаси, на поясите им бяха окачени кесии, пълни със злато, с които те превръщаха вълците в агнета и агнетата във вълци и ги коронясваха за императори с одобрението на събранието на народа, който възхваляваше безкрайното Божие всемогъщество. „Ut cachinnis dissolvatur, torqueatur rictibus!“ — викаше Иисус, като размахваше трънения си венец. Влезе папа Йоан; негодуваше от цялата тази бъркотия и викна: „Ако продължаваме така, не знам докъде ще стигнем!“ Но всички го вземаха на подбив и начело с абата излязоха със свинете в гората да търсят трюфели. Не щеш ли, тъкмо се канех да ги последвам, зърнах в един ъгъл Уилям, излизащ от лабиринта и държащ в ръката си магнит, който го влачеше бързо на север. „Не ме оставяйте, учителю! — викнах му аз. — И аз искам да разбера какво има във «finis Africae»!“ „Вече видя!“ — отвърна ми отдалечаващият се Уилям. Събудих се, когато в църквата звучаха последните слова от погребалната песен:

*Lacrimosa dies illa / qua resurget ex favilla / iudicandus homo reus:  
huic ergo parce deus! / Pie lesu domine / dona eis requiem.*

## СЪНЯТ НА АДСОН. ИЗ РОМАНА НА УМБЕРТО ЕКО „ИМЕТО НА РОЗАТА“

20



Презентацията представя обособена част (Ден шести, Трети час, с. 494-506) от романа на Умберто Еко „Името на розата“. София, Народна култура, 1985, 598 с., превод на Никола Иванов. Всички права на автора, преводача и издателството са запазени. Презентацията е с образователна цел (четене на романа в контекста на едноименния филм и сериал) и е за нуждите на студентите от НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, които изучават курсове по семиотика.